

'COPD is een geniepige ziekte'

Genezen lukt niet meer

Tegen de tijd dat iemand met COPD in de gaten heeft dat hij ziek is, is die ziekte al ver ontwikkeld en niet meer te genezen, zegt longarts Martijn Goosens.

Tekst **Willem Koert**

Als longarts Martijn Goosens mensen met COPD – een afkorting voor chronic obstructive pulmonary disease – in zijn praktijk ziet, kan hij hun ziekte meestal niet meer genezen. 'COPD is een geniepige ziekte', vertelt hij. Daarmee bedoelt hij dat patiënten doorgaans pas in een laat stadium beseffen dat ze ziek zijn. 'Patiënten hoesten, geven slijm op en zijn kortademig', typeert Goosens, die als longarts verbonden is aan het Gelre Ziekenhuis in Zutphen. 'Eerst komen ze alleen lucht tekort bij lichamelijke in-

spanning zoals traplopen en joggen, later zijn ze ook in rust kortademig.'

Genezing van COPD is niet mogelijk. Vrijwel altijd is COPD het gevolg van tientallen jaren roken, en in die periode heeft de tabaksrook schade in de longen veroorzaakt waarvan de gevolgen onomkeerbaar zijn. 'Bij COPD zijn de slijmvliezen van de luchtwegen ontstoken', zegt Goosens. 'Die worden daardoor nauwer, en dat maakt ademen moeilijker. Tegelijkertijd zien we bij deze groep patiënten vaak ook longemfyseem. Dat houdt in dat het longweefsel dat zuurstof opneemt en koolzuur uitscheidt is verwoest. Ik zie geregeld patiënten die de helft van hun longen hebben weggerookt.'

Dopingmiddel

Als patiënten nog roken, dringt een longarts er eerst op aan daarmee te stoppen. De volgende stap is het verzachten van de symptomen met medicatie. 'Die medicijnen zitten meestal in een inhalator of een puffer', licht Goosens toe. 'Je dient ze toe via de longen.'

Expert aan het woord

MARTIJN GOOSENS

(1975) studeerde in Maastricht, voltooide zijn opleiding tot longarts in het Catharina ziekenhuis in Eindhoven. Sinds 2008 is hij verbonden aan het Gelre Ziekenhuis. In 2015 nam hij het initiatief voor het project Gezonde Longen, dat mogelijk model staat voor de toekomstige Nederlandse gezondheidszorg rondom chronisch zieken.

De meestgebruikte medicijnen zijn onder te verdelen in twee groepen. De eerste is die van de luchtwegverwijders. Die ontspannen de spieren in de luchtwegen, waardoor ademen minder moeizaam gaat. Een bekend middel is salbutamol, dat ook weleens in het nieuws komt als wielrenners het als dopingmiddel hebben gebruikt.

Multimorbiditeit

De tweede groep COPD-medicijnen is die van de ontstekingsremmers. 'Dat zijn corticosteroïden', vertelt Goosens. Een middel dat valt binnen deze categorie is prednison, een variatie op het bekendere prednison.

Vaak gebruiken COPD-patiënten combinaties van deze middelen, soms gecombineerd in één inhalator. Als dat niet effectief genoeg is, kunnen patiënten daarbij nog medicijnen in pilvorm krijgen, zoals theofylline en roflumilast.

Ondanks de beschikbaarheid van medicijnen is COPD een ongeneeslijke ziekte, benadrukt Goosens. Stoppen met roken zorgt ervoor dat de snelle achteruitgang van de longfunctie plaatsmaakt voor een langzame en geleidelijke verslechtering. 'Achteruitgang is normaal', legt Goosens uit. 'Als we verouderen vermindert de longfunctie. Dat gebeurt bij iedereen die de 25 is gepasseerd. Alleen is het tempo zo laag dat je er in het dagelijks leven niets van merkt. Als je niet rookt tenminste.'

Tel daar nog bij op dat de meeste COPD-patiënten ook een andere chronische ziekte hebben, en je snapt dat deze mensen veel zorg nodig hebben. 'COPD is het gevolg van een ongezonde leefstijl, en in een later stadium ook de oorzaak

van een ongezonde leefstijl', vertelt Goosens. 'Je vindt daarom bij deze groep ook relatief vaak hart- en vaatziekten, aandoeningen van de nieren en diabetes type 2.' De wetenschappelijke term voor die combinatie van meerdere ziekten is 'multimorbiditeit'.

Door het multimorbide karakter van COPD is de zorg voor COPD-patiënten vaak complex. 'Als huisartsen COPD ontdekken, verwijzen ze de patiënt meestal door naar een longarts in het ziekenhuis', legt Goosens uit. 'De patiënt is dan bij een specialist, en dus in goede handen, beredeneert de huisarts. Maar zo simpel is het niet.'

Huisarts

Omdat veel COPD-patiënten ook andere aandoeningen hebben, komen ze via het ziekenhuis uiteindelijk ook terecht bij andere specialisten dan de longarts. Eigenlijk zou de huisarts het overzicht moeten hebben van al die behandelingen, maar die verliest dikwijls het contact met de patiënt, omdat die in de

'COPD is het gevolg van een ongezonde leefstijl, en later ook de oorzaak daarvan'

praktijk alleen nog maar de specialisten in het ziekenhuis ziet. Dan is er dus niemand meer die de situatie voor de patiënt nog overziet.

Gezonde Longen

'Patiënten denken vaak dat zo'n overzicht er wel is, en dat alle artsen en andere medische zorgverleners met wie ze in contact komen van elkaar weten wat ze doen', vertelt Goosens. 'Maar dat is dus vaak niet zo.' Mogelijke gevolgen zijn dat behandelingen niet op elkaar zijn afgestemd, symptomen en ziekten niet op tijd worden opgemerkt en de kosten daardoor de pan uit rijzen.

In de regio Zutphen-Apeldoorn is in januari 2018 een experiment gestart waaraan de COPD-patiënten van 20 huisartsenpraktijken meewerken. In dat experiment, dat Gezonde Longen heet en Goosens' geesteskind is, zullen de medische gegevens van de patiënten beschikbaar zijn voor alle betrokken artsen en zorgverleners. Daardoor kan de huisarts weer de manager zijn van de patiënt. Specialist en huisarts spreken in het project ook de beste manier om de patiënt te behandelen.

'De totale kosten van de zorg zullen dalen door minder verwijzingen naar het "dure" ziekenhuis en door minder heropnames', verwacht Goosens. 'Dat laatste is voor ons allemaal belangrijk. Het is duidelijk dat de kosten van de zorg de spuigaten uitlopen. Het zou zonde zijn als we daardoor straks niet meer alle Nederlanders net zo'n hoge zorgkwaliteit kunnen geven als nu.'

Artsen, verzekeraars en beleidsmakers kijken met grote belangstelling naar het Gezonde Longen-project. 'Dit project is waarschijnlijk het sjabloon voor hoe we in de nabije toekomst de gezondheidszorg van mensen met een chronische ziekte zullen gaan organiseren. En als dit project achteraf niet dat sjabloon zal zijn, dan toch iets dat er erg veel op lijkt.' ■